

4. Кравчук В. М. Місце і роль громадських організацій у громадянському суспільстві. *Підприємництво, господарство і право*. 2003. № 9. С. 102-105.
5. Кравчук В. М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): монографія. Тернопіль, 2011. 260 с.
6. Акімов Д. І. Стимулювання громадянської активності в українському суспільстві як проблема соціоінженерної діяльності: Автореф. дис... канд. наук: 22.00.04. 2004. URL: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/335925.html>
7. Смолюк І. О. Формування суспільної активності особистості як умова її громадянської зрілості. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. Луцьк, 2017. № 1 (350). С. 41-49. URL:<http://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/13779>

Боднарчук Л.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент, доцент
кафедри цивільного права та процесу ЗУНУ
Зайцева-Калаур І. В.*

КОПЕНГАГЕНСЬКІ КРИТЕРІЇ ЧЛЕНСТВА ДЛЯ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

Європейський вибір для України – це шлях до розвитку та наближення до стандартів демократії, верховенства права для забезпечення прав і свобод людини і громадянина. Головним чинником для України є те, що дана інтеграція не дає формальні обіцянки, а сутнісні перетворення, які, у першу чергу, потрібні самій Україні.

Копенгагенські критерії щодо вступу країн Центральної та Східної Європи до Європейського Союзу були прийняті у червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені і підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді. Згідно з ними «Асоційовані держави Центральної та Східної Європи, які висловили таке прагнення, можуть стати членами Європейського Союзу. Вступ відбудеться як тільки асоційована держава зможе взяти на себе обов'язки членства, задовольнивши необхідні політичні та економічні вимоги». Ці вимоги отримали назву Копенгагенських критеріїв, що включають: перший критерій (політичний критерій) – «стабільність інститутів, що є гарантами демократії, верховенства права, прав людини і поваги та захисту прав меншин»; другий критерій (економічний критерій) – «існування діючої ринкової економіки, а також спроможність

впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в межах Європейського Союзу»; третій критерій (критерій членства) – «здатність взяти на себе обов'язки членства, включно з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу». Дані критерії є неподільними [2; 12, с. 283–289].

Критерії, яким мають відповідати держави кандидати на вступ до Європейського Союзу, мають на меті сформувати у потенційного представника Євросоюзу умови розвитку держави у демократичному суспільстві. Серед них стабільність інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу до прав людини, повагу і захист національних меншин (політичні критерії); наявність дієвої ринкової економіки і здатність витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у межах ЄС (економічні критерії). А також такий претедент має виявити здатність узяти на себе зобов'язання, що випливають з членства в ЄС, включаючи суворе дотримання цілей політичного, економічного, валютного союзу.

З огляду на вищезазначене, членство в ЄС з точки зору політичних стандартів, вимагає від держави кандидата стабільності інститутів, що гарантують демократію, верховенство права, повагу і захист меншин. Дані стандарти передбачені в статті 6 Договору про Європейський Союз «Союз базується на принципах свободи, демократії, поваги до прав людини і основних свобод та верховенства права». Отже, держави, які бажають стати членами ЄС, повинні не лише закріпити принципи демократії і верховенства права у своїх конституціях, але й втілювати їх у повсякденне життя. Конституції держав заявників мають гарантувати демократичні свободи, свободу слова і свободу совісті. Вони встановлюють демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створює умови для нормального функціонування державних установ, проведення вільних і справедливих виборів, періодичної зміни правлячої парламентської більшості, а також визнання важливої ролі опозиції у політичному житті [1, с. 350].

На даний момент в Україні вже виконано низку політичних критеріїв, до них слід віднести: закріплення в Конституції України гарантії захисту політичних, економічних та соціальних прав. Конституція встановила демократичні інститути та незалежні органи правосуддя, органи конституційної юрисдикції, що створюють умови для нормального функціонування державних установ; ратифіковано низку міжнародних нормативних актів, наприклад, Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права; схвалено низку нових законів, що стосуються вдосконалення виборчого процесу; скасовано смертну кару; ухвалено Закон України «Про виконання рішень Європейського суду з прав людини»; проведено реформу прокуратури щодо обмеження повноважень [3].

Відповідно до Копенгагенських критеріїв, вимоги до членства у сфері економіки полягають «у наявності як дієвої ринкової економіки, так і

здатності витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у рамках ЄС». Дієвість ринкової економіки характеризується наступними елементами:

- рівновага між попитом і пропозицією як результат вільної взаємодії ринкових сил;
- лібералізація цін і торгівлі;
- відсутність перешкод для доступу на ринок і виходу з нього;
- наявність достатньої правової бази, включаючи регулювання права власності, виконання законів і контрактів;
- досягнення макроекономічної стабільності, включаючи цінову рівновагу, стабільність державного фінансування та платіжного балансу;
- суспільний консенсус щодо найважливіших питань економічної політики;
- достатня розвиненість фінансового сектору для спрямування збережень на інвестування виробництва.

Критерій здатності витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у рамках ЄС передбачає:

- наявність дієвої ринкової економіки з достатнім рівнем макроекономічної стабільності, що дає змогу суб'єктам ринку приймати рішення в атмосфері стабільності й передбачуваності;
- достатня кількість людських і матеріальних ресурсів, включаючи інфраструктуру (енергопостачання, телекомунікації, транспорт і ін.), рівень освіти і дослідницької діяльності;
- ступінь впливу урядової політики і законодавства на конкуренцію шляхом проведення торговельної політики, політики конкуренції, надання державної допомоги;
- рівень і темпи інтеграції держави в ЄС перед його розширенням;
- достатня частка малих підприємств у структурі економіки, оскільки малі підприємства отримують вигоду від спрощеного доступу на ринок.

Стан виконання економічного критерію в нашій країні має поступовий рівень підвищення продуктивності виробництва та розширювання бази економічного зростання; значущим фактором є те, що Україна отримала від ЄС та США статус країни з ринковою економікою; у сфері фінансових послуг Національним банком України прийнято постанови з метою вдосконалення процесу аудиту та нагляду у банківському секторі; схвалено відповідне законодавство щодо врегулювання ринків цінних паперів; реформовано систему щодо порядку проведення аудиту та створення комп'ютерних реєстрів податкових накладних і відповідної автоматизованої системи; відбулося вдосконалення у сфері прав інтелектуальної власності [4].

Як вже зазначалося, важливою вимогою ЄС є те, що держави кандидати мають бути здатними взяти на себе зобов'язання членства в ЄС у контексті відповідності цілям Договору про Європейський Союз, включаючи політичний, економічний і валютний Союзи. Так, спільна зовнішня політика і політика у сфері безпеки є головними складовими

політичного союзу ЄС. Задля виконання даної вимоги Україна повинна здійснити низку практичних дій, щодо кожного з пунктів *acquis communautaire* («спільного доробку ЄС»), серед яких можна виділити: забезпечення цінової стабільності, стабільності національної валюти, подолання дефіциту бюджету, державного боргу, проведення гармонізації українського законодавства з основною політикою ЄС у сфері енергетики, промисловості, екології, освіти, забезпечити відповідність стандартів промислової продукції європейським. На даний час забезпечити розвиток та удосконалення даних цілей є доволі складно, оскільки відповідні рішення мають бути прийняті на рівні органів державної влади та усвідомлені й схвально сприйняті громадянським суспільством України [5, с. 127].

Таким чином, виконання вимог щодо відповідності Копенгагенським критеріям для держави Україна та громадянського суспільства є складним й надзвичайно матеріально затратним процесом, що за сутнісними змінами має охопити усі суспільно-політичні сфери. У свою чергу, цьому завданню має відповідати зрілість політичних лідерів зі стійкою і чіткою орієнтацією на Європейський Союз. А також, якісні зміни неможливі без згуртованого цілеспрямованого громадянського суспільства інтелектуально та свідомо налаштованого на глибокі перетворення. Лише за цих обставин відбудеться виконання всіх умов ЄС, визначених для країн-кандидатів на вступ до Союзу. Окрім того, перспектива членства у Євросоюзі є дуже потужним стимулом для проведення всеосяжних реформ.

Список використаних джерел

1. Журавльова І. О. Україна і Копенгагенські критерії інтеграції до ЄС. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11332/1/Guravlyova__349-354.pdf
2. Зажигаев Б. В. Украина: уровень соответствия критериям для кандидатов на вступление в ЕС. Куда идет Украина?. URL: <http://vmv.kytmu.edu.ua/series/vipusk5/1.pdf>
3. Копенгагенські критерії членства в Європейському Союзі. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes/kopengagenski-kriteriyi-chlenstva-v-yevropejskomu-soyuzi>
4. Жовква І. І. Критерії членства СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України / В. Р. Сіденко, І. І. Жовква, Г. М. Немиря, Г. М. Перепелиця // Аналітичне дослідження. Київ, 2010. – 84 с.
5. Князь Т., Напрями досягнення Копенгагенських критеріїв членства ЄС для України. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4744/1/Князь.pdf>